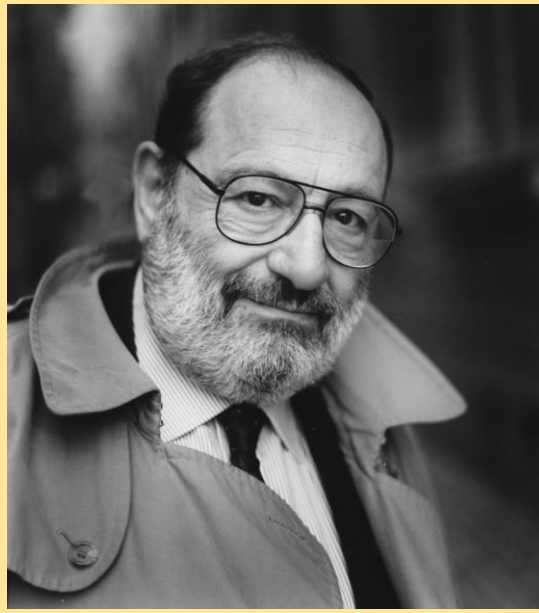

Aktuální otázky literární teorie

doc. PhDr. Ondřej Sládek, Ph.D.
(ÚČL AV ČR, PdF MU)

Petr Štábl
 Tomáš Křiváček
 Vladimír Bezděchová

LITERÁRNÍ KRONIKA • PRVNÍ REPUBLIKY
 UDÁLOSTI • SOUVISLOSTI • DÍLA

Český literární samizdat
 1949-1989
 edice časopisy sborníky
 Michal Příbáň a kolektiv

PAVEL JANOUŠEK A KOLEKTIV

Dějiny české literatury
 V PROTEKTORÁTU
 Čechy a Morava

Academia
 Ústav pro českou literaturu AV ČR

Kompendium
 německé literatury českých zemí
 Peter Becher, Steffen Höhne,
 Jörg Krappmann, Manfred Weinberg (eds.)

Academia • Ústav pro českou literaturu AV ČR • Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Vladimír Papoušek
 a kolektiv

Chór a disonance

Česká literatura
 1947–1963

Václav Petrbok / Václav Smyčka /
 Matouš Turek / Ladislav Futtera
 (eds.)

**JAK PSÁT
 TRANS-
 KULTURNÍ
 LITERÁRNÍ
 DĚJINY
 ?**

**ČESKÁ
 ČTENÁŘSKÁ
 REPUBLIKA**

JIŘÍ TRÁVNÍČEK

**GENERACE
 FENOMÉNY
 ŽIVOTOPISY**

HOST

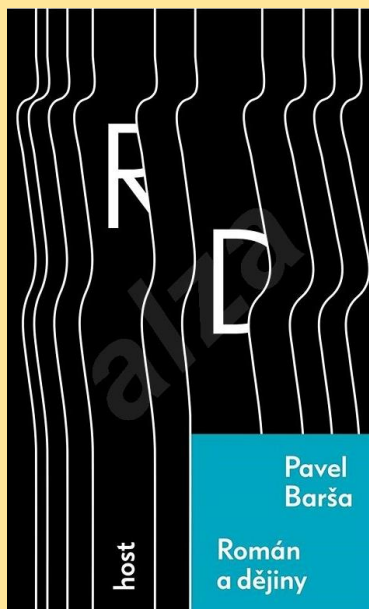
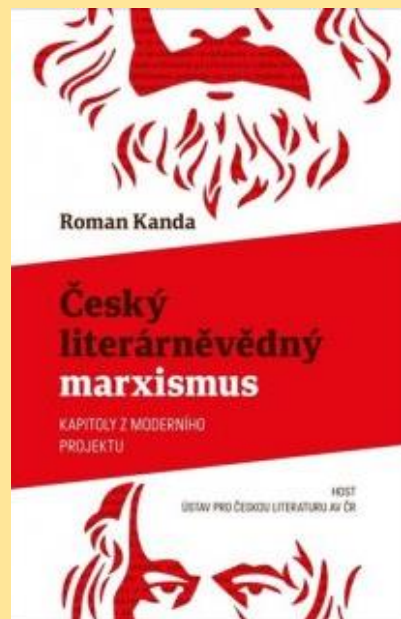
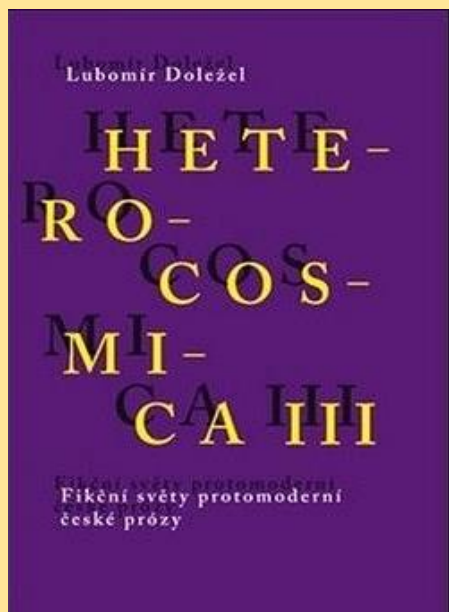
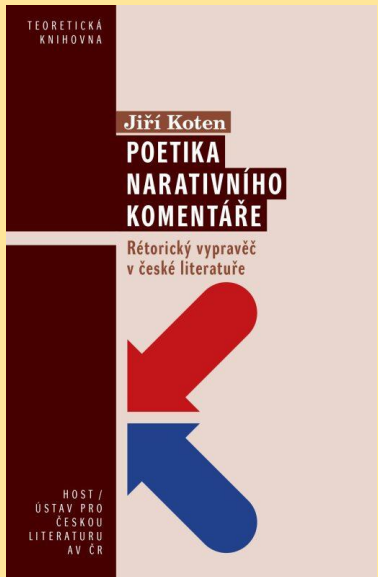
**Betty
 a
 my**

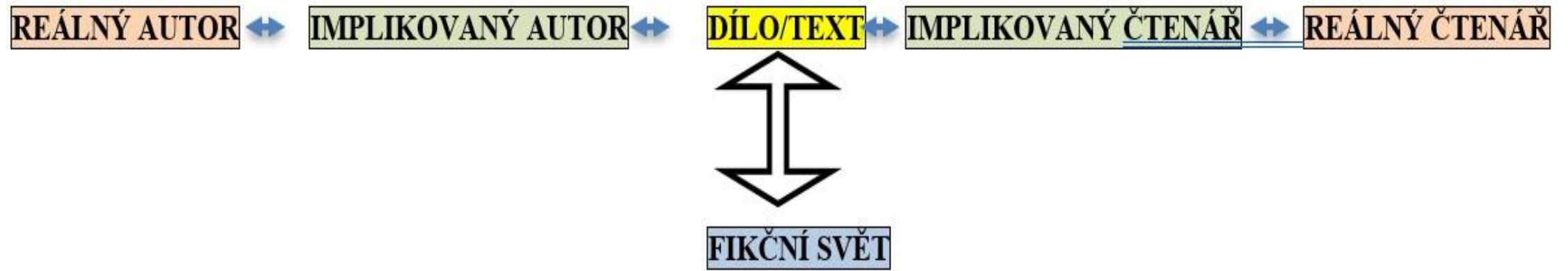
O jednom českém kulturním fenoménu

Jiří Trávniček

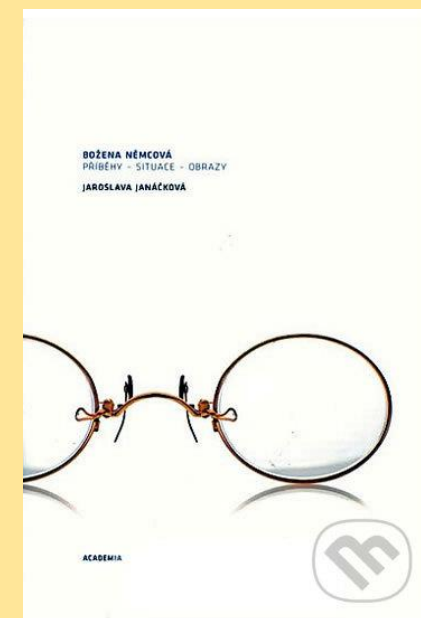
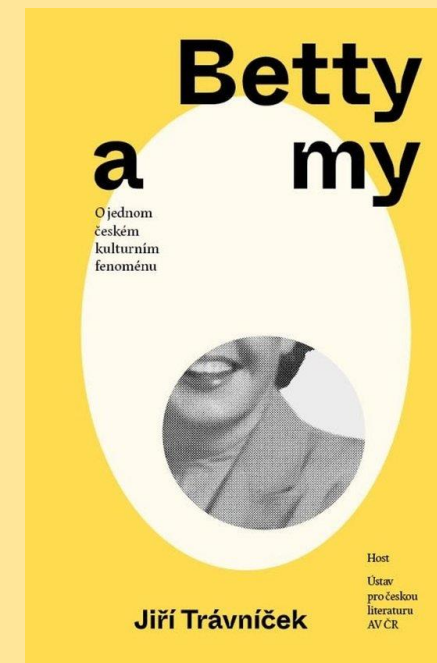
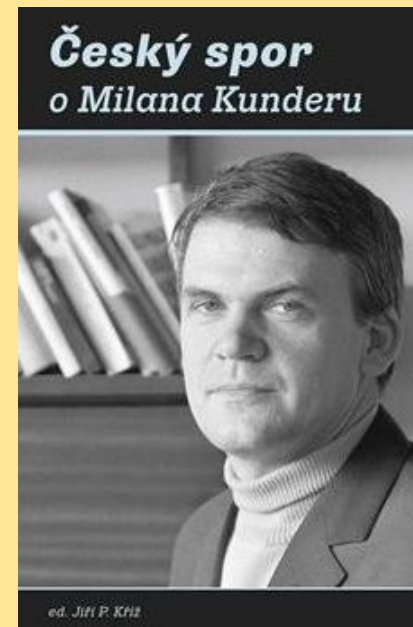
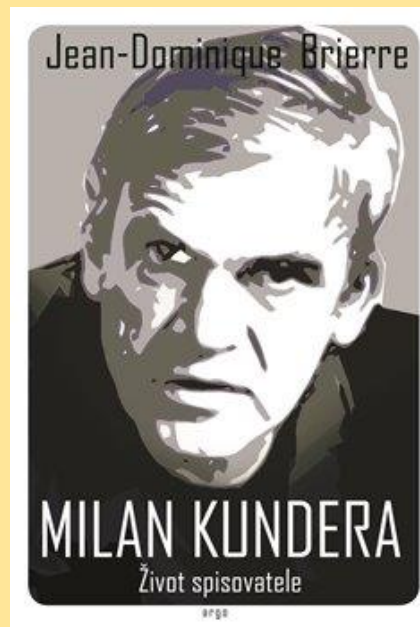
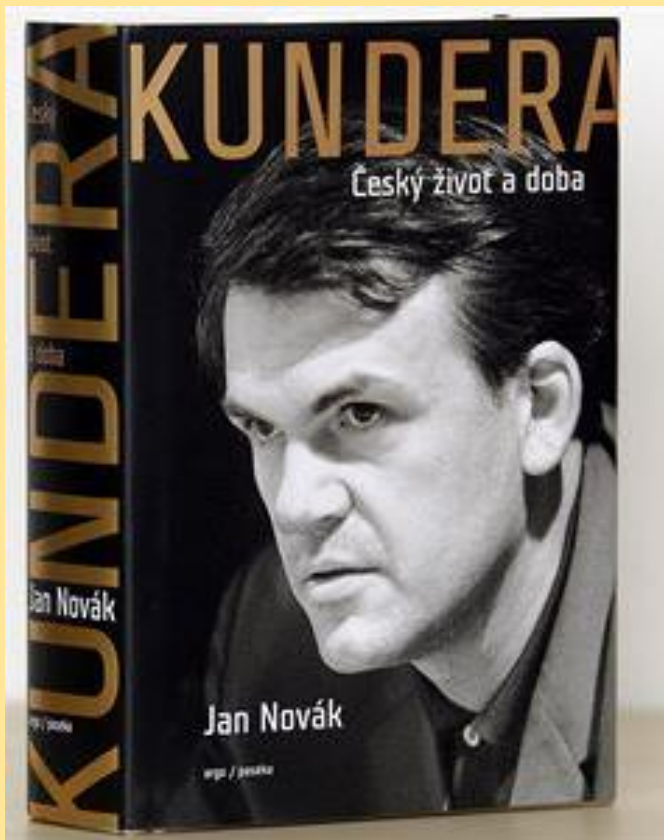
Host
 Ústav pro českou literaturu AV ČR

**LITERÁRNÍ
 SLOVNÍK
 SEVEROVÝCHODNÍ
 MORAVY A ČESKÉHO
 SLEZSKA
 1918–2018**

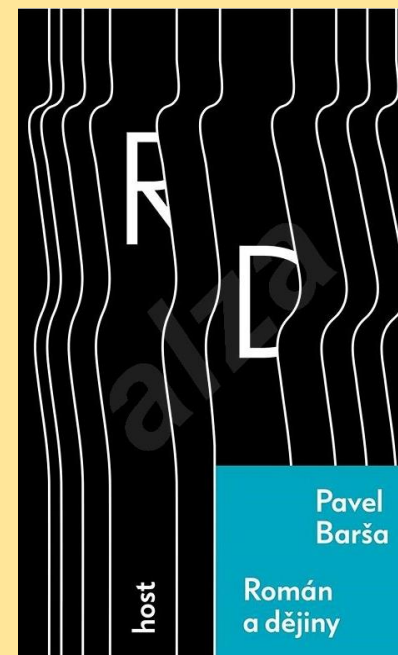
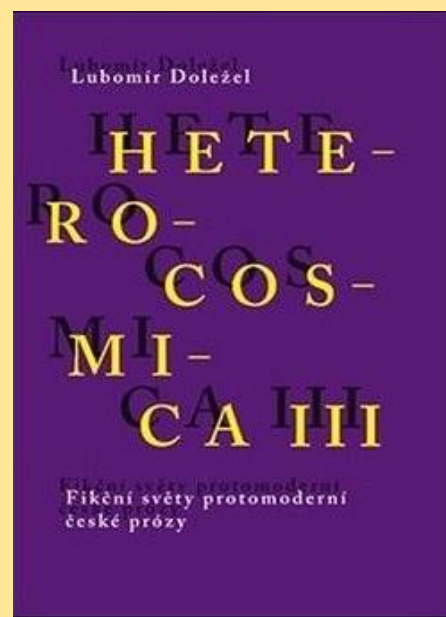

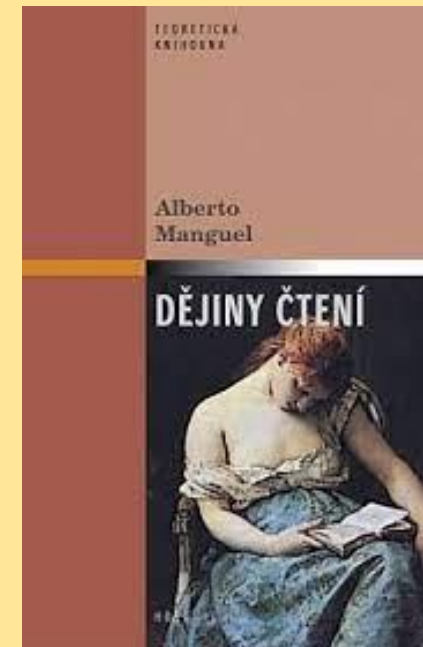
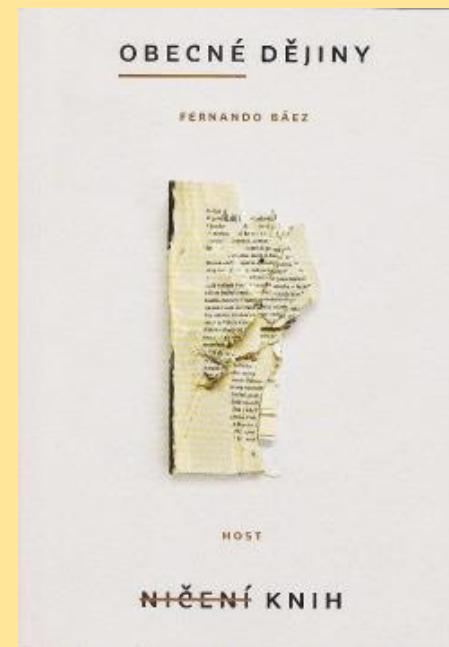
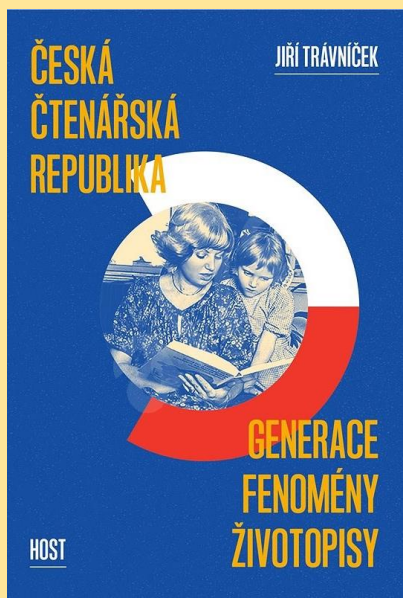
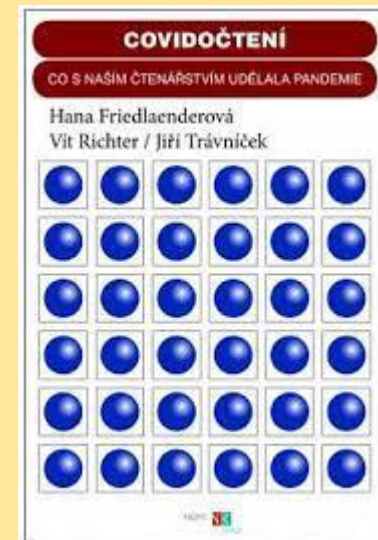
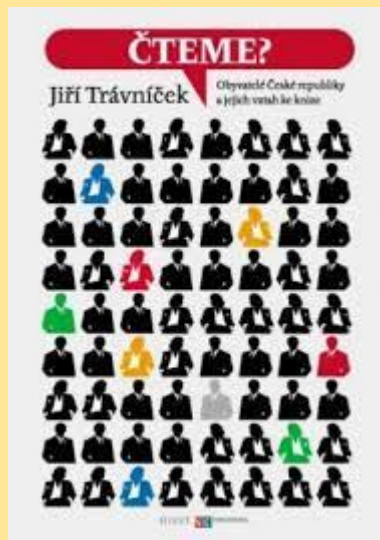
Autor

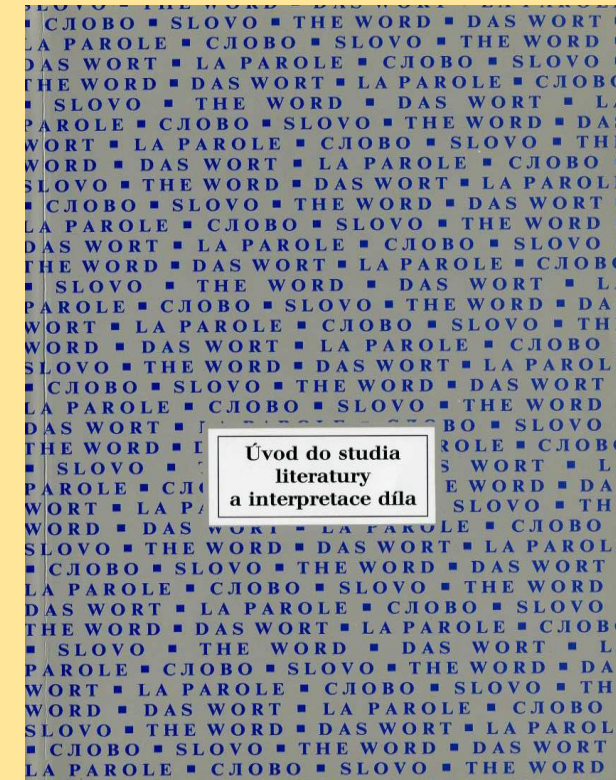
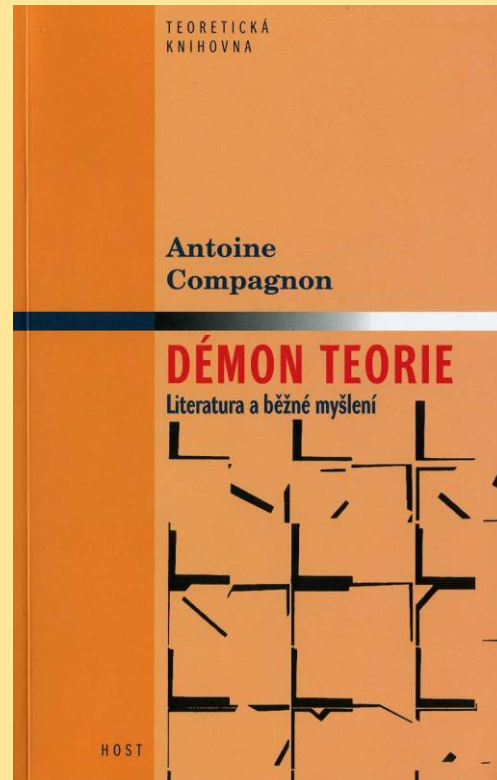
Dílo / svět

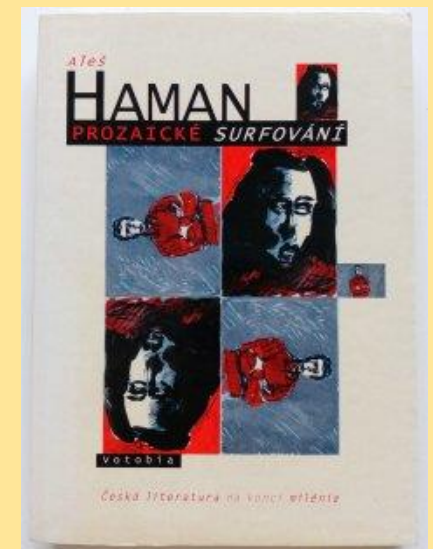
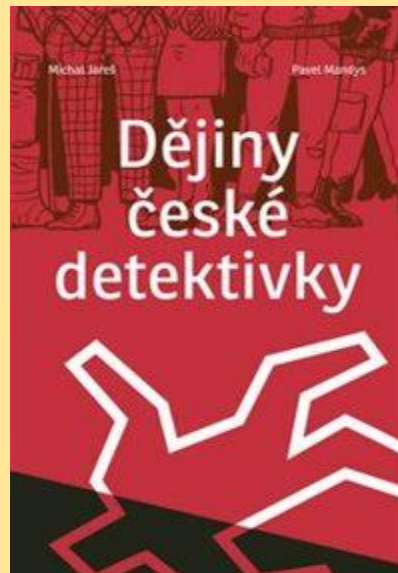
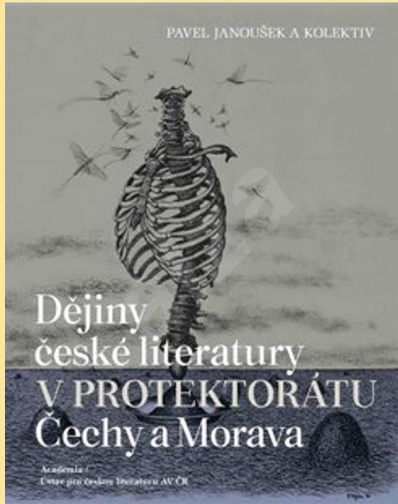
Čtenář

- LITERATURA
- AUTOR
- SVĚT
- ČTENÁŘ
- STYL
- DĚJINY
- HODNOTA

Dějiny – teorie - kritika

Tematické roztrídění

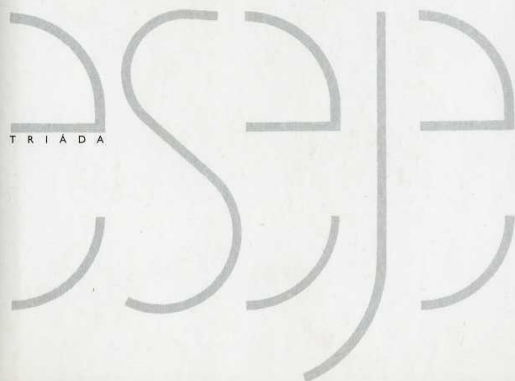
- **Teorie**, naratologie, kulturní studia, intermedialita, strukturalismus
- Literární **historie** (jak psát dějiny?); historie jako fikce?
- Čtení a čtenářství (čtenářské výzkumy); sociologie literatury
- Atd.
- **Úvod do problematiky**
- **Kompendia**
- **Slovníky**

RENÉ WELLEK / AUSTIN WARREN

TEORIE
LITERATURY

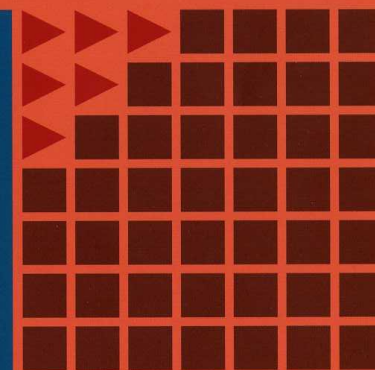
Terry Eagleton **Úvod
do literární teorie**

TEORETICKÁ
KNIHOVNA

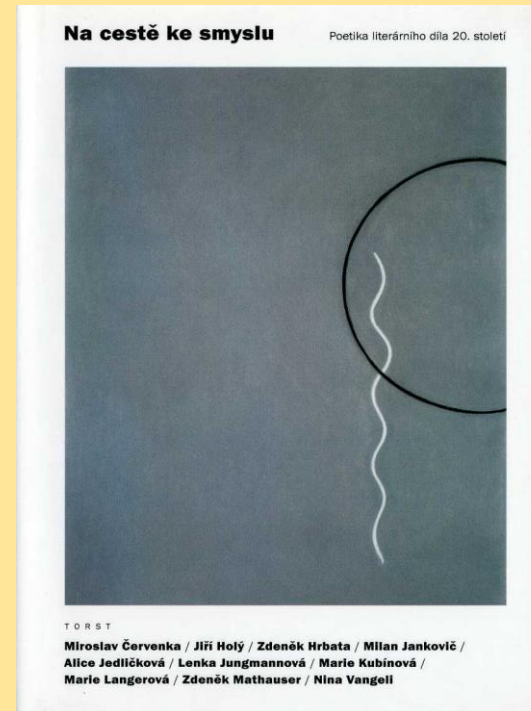
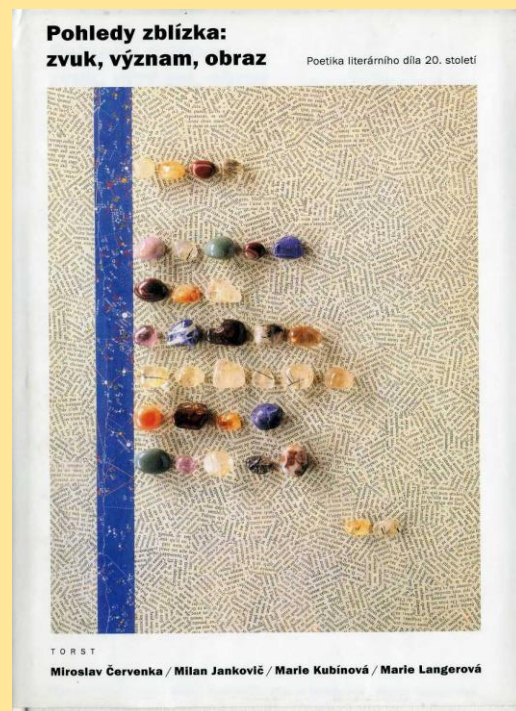
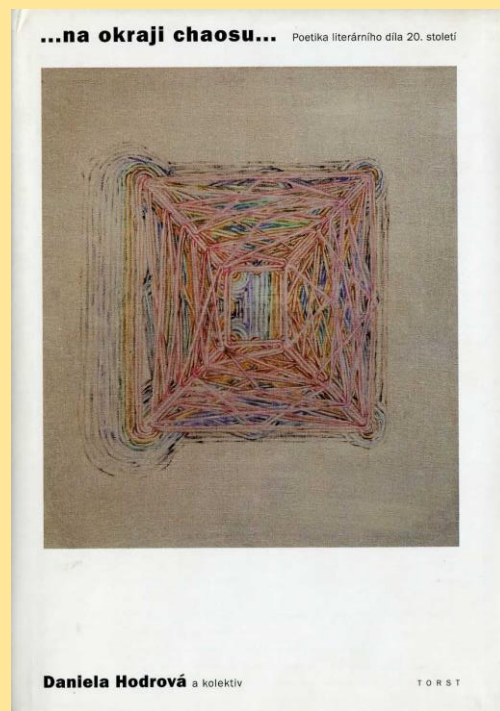
Jonathan
Culler

**KRÁTKÝ ÚVOD
DO LITERÁRNÍ TEORIE**

HOST NOVÉ, ROZŠÍŘENÉ VYDÁNÍ

Poetika literárního díla 20. století

V obecném zájmu

«Cenzura»
a sociální regulace literatury
v moderní české kultuře
1749-2014

Svazek I / 1749-1938

Michael Wapnewski
Petr Pála
Petr Šimůl
Pavol Janáček a kol.

Imprimatur

Academia
Ústav pro českou literaturu AV ČR

... bey uns
... uns gehe
... fe unrh
... unfero
... jetragen
... en Kus
... se in den
... Erklären
... se, wenn
... je Gleich
... art unse
... kurchen
... Eschbrau
... orten —
... ualen un
... p uns mol
... egen der
... rklärung
... n aufschl
... geheßer
... führt.
... der wert
... Göße für
... on daßer
... verbreit
... ißte, at

DALIBOR DOBIEŠ — VÁCLAV SMYČKA (EDD.)

POČÁTKY LITERÁRNÍ KRITIKY V ČESKÝCH ZEMÍCH (1770–1805)

DALIBOR DOBIEŠ / ALENA JANKOVÁ /
VÁCLAV PETRŠOK / OMOŘEJ PODDYKA /
SARAH SEIDEL / VÁCLAV SMYČKA

Pět her

Josef
Topol

ALENA FIALOVÁ (ed.)

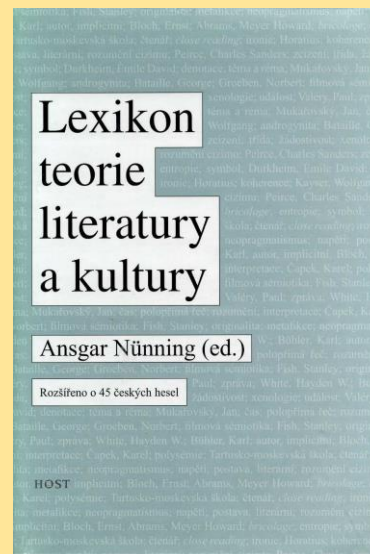
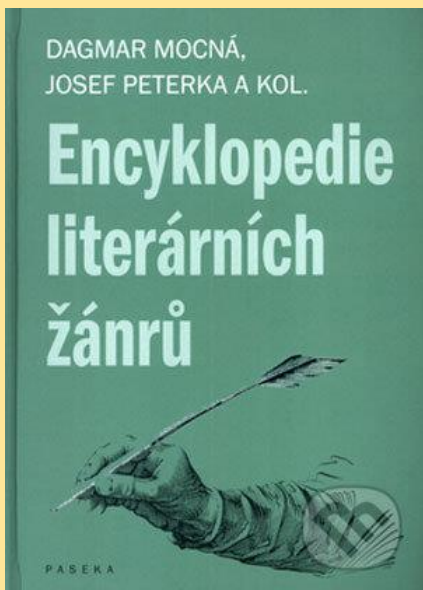
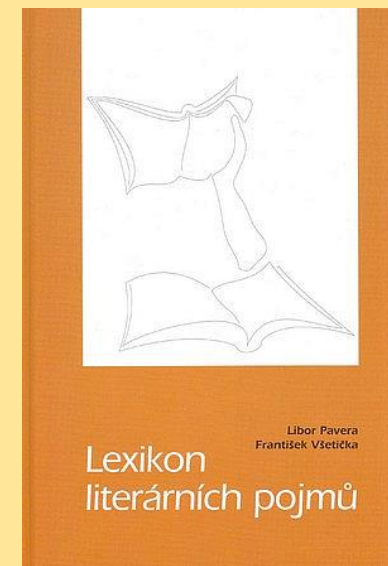
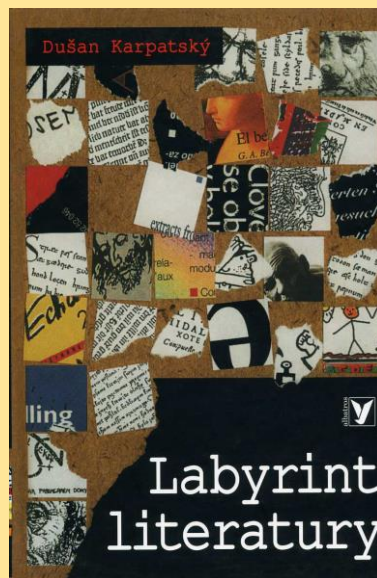
V souřadnicích mnohosti

Česká literatura první dekády
jedenáctého století
v souvislostech a interpretacích

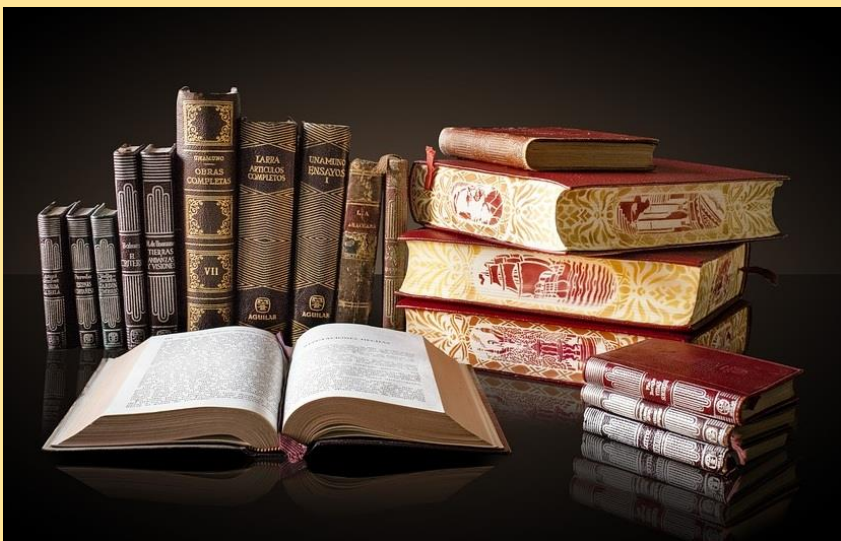
ACADEMIA

LITERÁRNÍ BADA

Slovníky

- Aktuální otázky literární vědy
- Literární teorie
- Situace do roku 1989
- Po roce 1989 – do současnosti

- Časová osa: základní směry a proudy
- Herbertismus
- Strukturalismus (český, francouzský)
- Fenomenologie
- Hermeneutika
- Marxistická literární teorie
- Naratologie
- Dekonstrukce
- Poststrukturalismus

Hlavní literárněvědné směry a koncepce (20. století)

období	směr	Viz hesla ve <i>Slovníku literárněvědného strukturalismu</i>
1915/1916–1930	Ruský formalismus	Ruský formalismus, Funkcionalismus
Filosofie E. Husserla (1859–1938); aplikace v literární vědě ve 20. a 30. letech 20. století	Fenomenologie	Fenomenologie
Český strukturalismus: 1926 – (1948); obnova v 60. letech; následná obnova až 1990 – do současnosti. Francouzský strukturalismus: dominuje: 60.–70. léta 20. stol.	Strukturalismus (český strukturalismus vs. francouzský strukturalismus)	Strukturalismus, Pražská škola, Francouzský strukturalismus
Od starověku; moderní hermeneutika od 60. let 20. století	Hermeneutika	Hermeneutika

Pražský lingvistický kroužek (1926)

Český literárněvědný strukturalismus

Zakladatelé a propagátoři: PLK, Vilém Mathesius, Jan Mukařovský, Roman Jakobson

Válečná generace, první žáci: Felix Vodička, Jiří Veltruský, Josef Vachek

Šedesátá léta - současnost: Miroslav Červenka, Milan Jankovič, Marie Kubínová, Aleš Haman

Badatelé v exilu (po roce 1968): Lubomír Doležel, Petr Steiner, Mojmír Grygar, Květoslav Chvatík, Emil Volek

- Strukturalismus je implicitní součástí české literární vědy (teorie)

PLK - hlavní tendence

- **1929 Teze Pražského lingvistického kroužku**
- Funkční lingvistika, fonetika, fonologie, sémiotika, literatura = studium básnického jazyka.

Zdroje

- (1) Domácí tradice lingvistiky, estetiky, literární vědy
- (2) Zahraniční

- **Jazyková koncepce** F. de Saussura; *Kurs obecné lingvistiky* (1916)
- **Ruský formalismus**
- **Fenomenologie**
- **Funkční jazyková koncepce** K. Bühlera (organon-model); funkce jazyka:
 - Expresivní
 - Apelativní
 - Zobrazující (referenční)

Směry a koncepce

Ruský formalismus

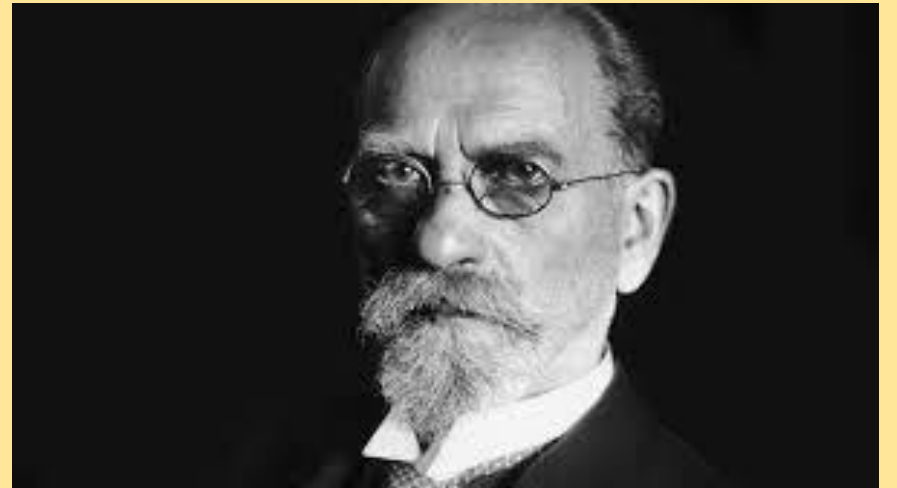
(V. Šklovskij, J. Tyňanov, B. Tomaševskij, R. Jakobson); OPOJAZ = Společnost pro studium básnického jazyka (založ. Petrohrad 1916; sborníky: Poetika, 1916, 1917)

- Básnický (poetický) jazyk = literární jazyk (básnictví = literatura)
- Snaha studovat básnictví jako takové: literárnost literatury
- Básnický jazyk je referentem sám k sobě
- Umění jako metoda (výstavba děl, jejich působení, funkce částí děl a prostředků)

Fenomenologie

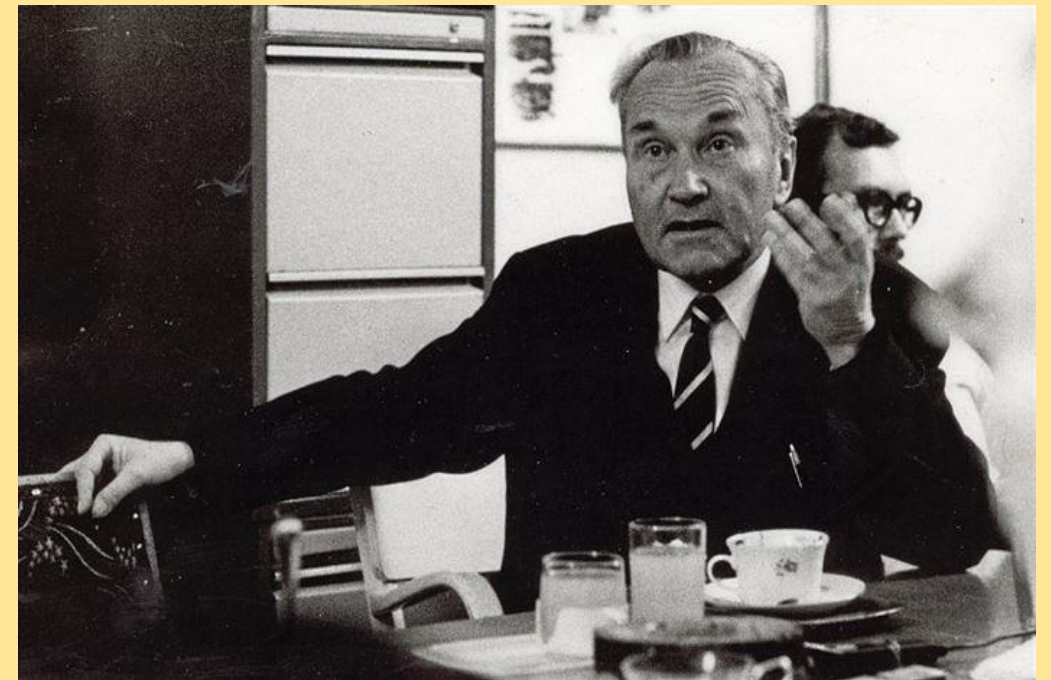
Filosofická koncepce E. Husserla (1859-1938)

V rámci lit. vědy rozpracoval R. Ingarden

R. Ingarden: *Umělecké dílo literární* (1931)

U nás: **Jan Patočka**

Pražský lingvistický kroužek (1926)

- V. Mathesius (anglista, předseda PLKu)
 - B. Havránek
 - J. Mukařovský
 - R. Jakobson
 - B. Trnka
 - J. Vachek
-
- PLK = kulturní a vědecká křižovatka; splynutí nejrůznějších vlivů
 - Kontakt se zahraničím; systematické vedení a řízení instituce
 - **Hlavní období: 1926-1948**
 - Obnovení činnosti PLKu: 1990

Jan Mukařovský (1891-1975)

1928 *Máchův Máj. Estetická studie*

1934 „Polákova *Vznešenost přírody*. Pokus o rozbor a vývojové zařazení básnické struktury“

1934 /1966/ „Umění jako sémiologický fakt“

1936 *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*

1938 *Torso a tajemství Máchova díla*

1941 *Kapitoly z české poetiky I, II* (2. vyd. 1948)

1942 *Čtení o jazyce a poesii* (ed. s B. Havránkem)

1966 *Studie z estetiky*

1971 *Cestami poetiky a estetiky*

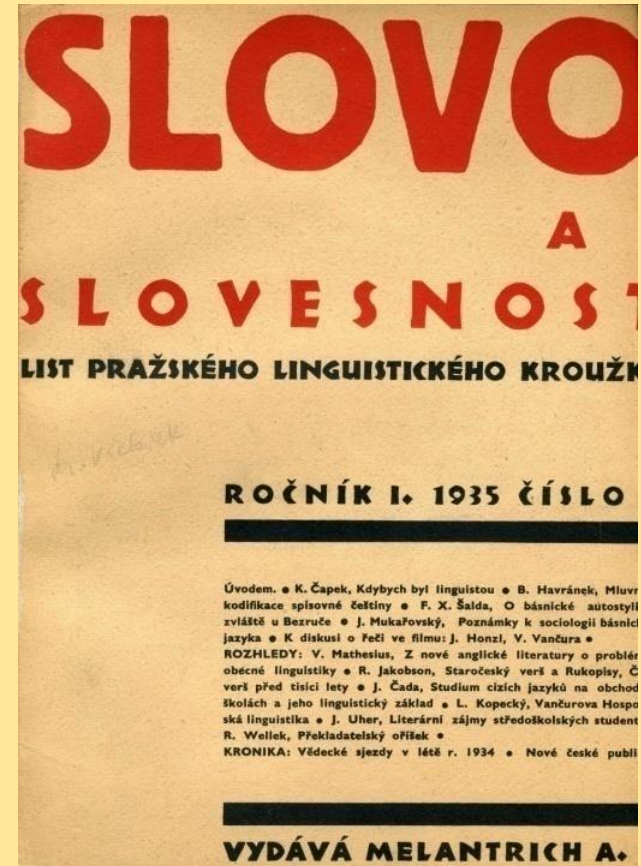
2000, 2001 *Studie I, II*

Strukturální estetika a poetika

- Vliv ruského formalismu
- Vlastní koncepce strukturální estetiky a poetiky

1. Umělecké dílo je fenomén *sui generis*
2. Vztah celku a části
3. Pohyb; literatura/život je v stále v pohybu
4. Práce s materiálem
5. Umělecké dílo jako znak, umění jako systém

- Dynamické pojetí struktur
- Sémiotika literatury a umění

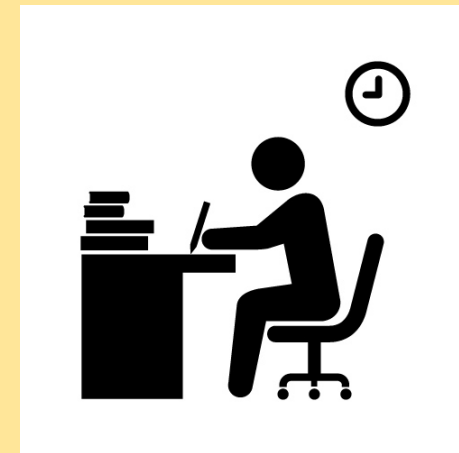
Pojetí literárního díla jako struktury

- Literární dílo = celek = spojení obsahu a formy
- Základní plány díla:
 1. **PLÁN JAZYKOVÝ** = jazyk (sdělovací, básnický, slovník, syntax, zvukové uspořádání)
 2. **PLÁN TEMATICKÝ** = zobrazený svět (fikční svět), osoby, věci, lidé, myšlenky a jejich stavy, děj, prostředí.
 3. **PLÁN KOMPOZIČNÍ** = uspořádání složek (jazyk + téma)
 4. **/PLÁN SÉMANTICKÝ/** = významová výstavba díla

- Sémiotický výzkum literatury = systémový, analytický a přísně kritický přístup ke zkoumání skutečnosti (resp. jazyka a literatury)
- **Antika**: stoikové, Sókratés, Platón, Claudius Galénos,
- **Středověk**: Aurelius Augustinus, Isidor Sevillský, Tomáš Akvinský, Abelárd
- **Novověk**: John Locke, Immanuel Kant, G. W. F. Hegel, S. Freud atd.
- **Moderní sémiotika 20. století**: Ferdinand de Saussure, Charles Sanders Peirce, Charles Morris, Roman Jakobson, Jan Mukařovský, Thomas Sebeok, Umberto Eco

Sémiotika

- Sémiologie (Ferdinand de Saussure)
- Sémiotika (60. léta; dohoda o pojmenování disciplíny)
- Sémiotika = nauka o znacích a znakových procesech (**sémióza**)

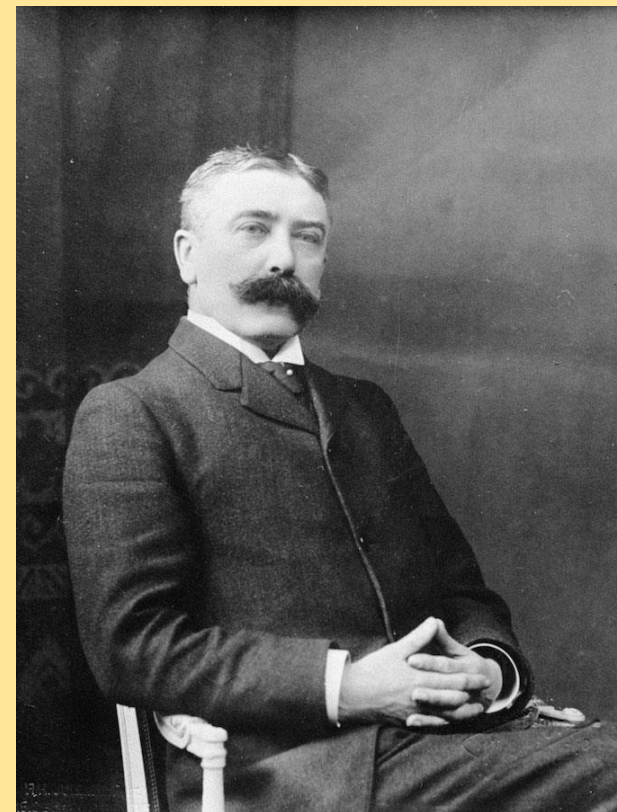
- <https://www.czechency.org/slovník/ZNAK>

- **Znak = znak (*signum, signans*) je něco, za čím se skrývá něco jiného (*signatum, referent, věc*)**

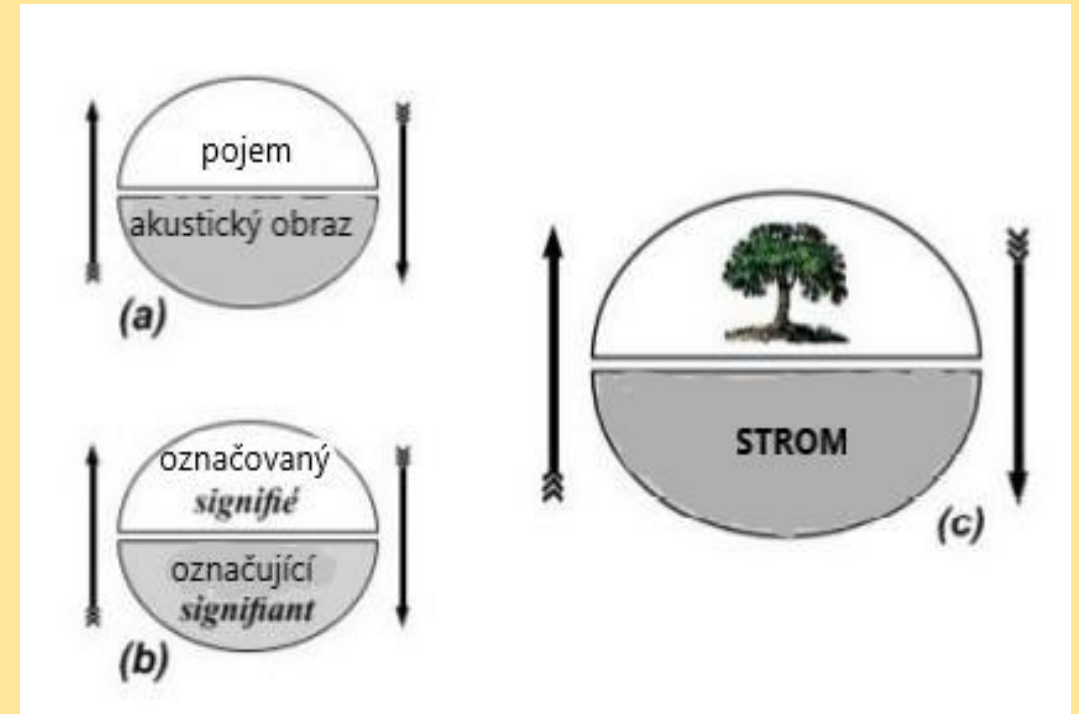
- Aby to bylo (pro nás) srozumitelné, musíme si takový vztah uvědomovat (musíme ho znát)
- Např. **ČERVENÁ** na semaforu = **POZOR (STŮJ!)**

Ferdinand de Saussure (1857-1913)

- Základní dílo: *Cours de linguistique générale*, = *Kurs obecné lingvistiky* (1916)
- Jazyk je systém
- Jazyk je znakový systém; rozlišení: *langue* x *parole*
- Sémiologie = sémiotika (nauka o znacích)

- **Znak:** má dyadický charakter; je složen z části označující (*signifiant*) a označované (*signifié*)
- Jazykový znak i jeho složky jsou vůči realitě arbitrární
- Zavedl koncept diferenční hodnoty (*valeur*) (tzn. určitý fenomén charakterizují na základě jeho odlišnosti od jiného fenoménu)

Charles Sanders Peirce (1839-1914)

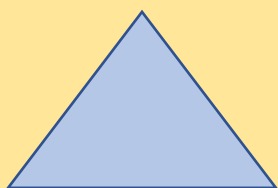

- Zabýval se matematikou, filozofií, teorií vědy
 - Triadické pojetí znaku
 - Rozdělení znaků je založeno na vztahu znak - předmět:
-
- **Ikony** (ikonický znak) = znak založený na podobnosti (např. piktogramy)
 - **Indexy** = příznaky (např. horečka)
 - **Symbols** = základní typ znaku; znak přiřazený k nějakému předmětu

Triadický model znaku

Využívali ho: Ch. Morris, Ch. S. Peirce, Ch. K. Ogden – A. Richards

MYŠLENKA (POJEM, VÝZNAM); signifié (Saussure)

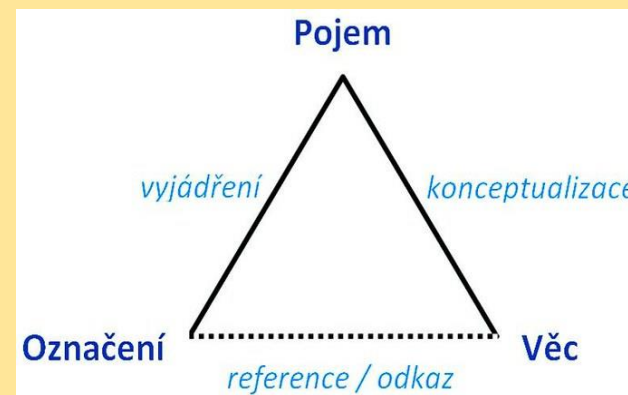
SYMBOL

REFERENT

VÝRAZ

VĚC, PŘEDMĚT

signifiant (Saussure)

Charles William Morris (1903-1979)

- Filozof, sémiotik
- 1938, *Foundations of the Theory of Signs*
- Triadické pojetí znaku
- V rámci sémiotiky rozlišil tři základní relace:
 - **Sémantika** = uvažujeme o vztahu znaku k předmětu (tj. designace, denotace)
 - **Pragmatika** = uvažujeme o tom, co je vyjadřováno ve vztahu k uživateli (interpretovi)
 - **Syntaktika** = týká se vztahů mezi znaky

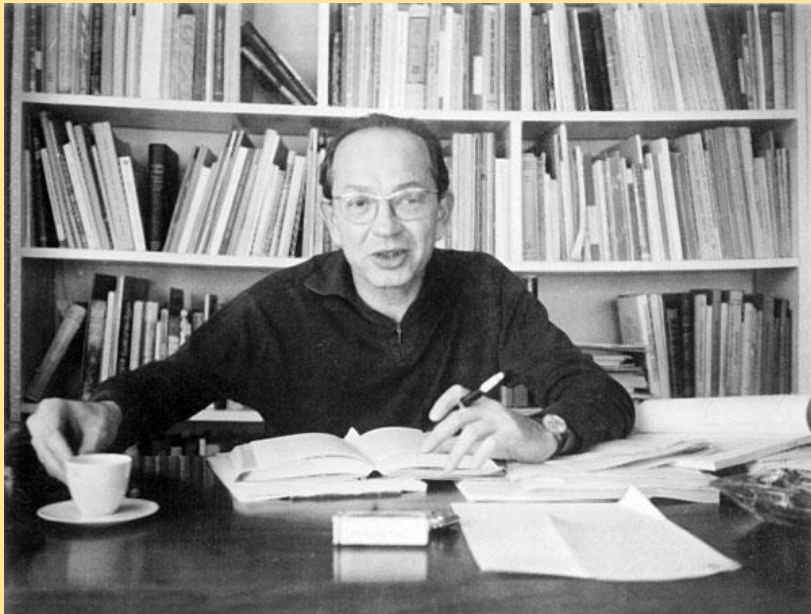

Sémiotika a PLK

Východiskem je sémiologie F. de Saussura; často je ale upravována s ohledem na zkoumané předměty

Např. Mukařovský pracuje již s triadickou povahou znaku

Jako vůbec první na světě aplikoval sémiologie na umění: **1934 /1966/ „Umění jako sémiologický fakt“**

Lingvistika: V. Mathesius, S. Karcevskij, R. Jakobson, B. Havránek

Literatura a estetika: J. Mukařovský, R. Jakobson

Divadlo: J. Honzl, K. Brušák, J. Veltruský

Později: M. Červenka, M. Procházka, I. Osolsobě, V. Macura aj.

Výsledky a přínosy

1. Systémový (metodický) a racionálně kritický přístup k literatuře.
2. Vytvoření ucelené terminologie pro analýzu literárních děl.
3. Prosazení pojetí literárního díla jako specifického znaku.
4. Hlubší propojení lingvistiky a literární vědy.
5. Zaměření pozornosti na významovou výstavbu literárních děl jakožto specifických textů s dominantní estetickou funkcí (dílocentričnost).
6. Nový přístup k problematice hodnot a hodnocení literárních děl; interpretovaná literární díla usouvztažil k hodnotovému světu čtenáře.

Situace u nás po roce 1989

Konference (výběr):

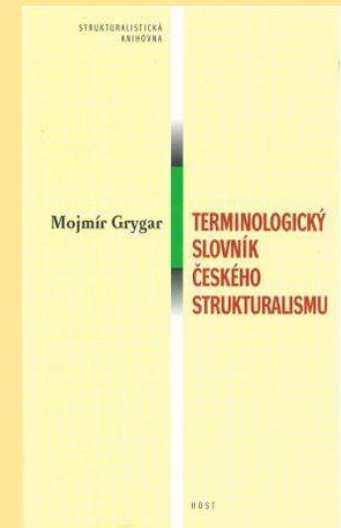
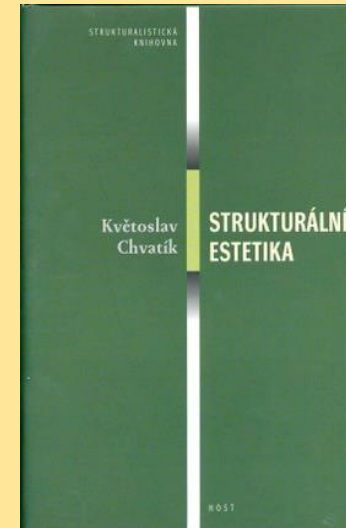
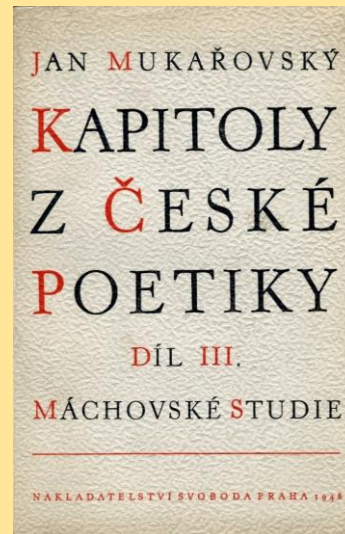
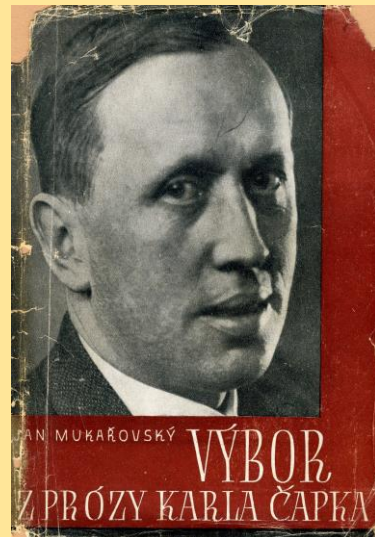
- Pražská strukturalistická škola, historie a perspektivy (Dobříš 1991)
- Felix Vodička 2004 (2004)
- Český strukturalismus po poststrukturalismu (2005)
- Jan Mukařovský dnes: tradice a perspektivy českého strukturalismu (2011)

Strukturální poetika a estetika

- Jan Mukařovský, Roman Jakobson, Vilém Mathesius
- Felix Vodička, Jiří Veltruský, Ladislav Matějka, Josef Vachek
- Miroslav Červenka, Milan Jankovič, Mojmír Grygar, Květoslav Chvatík, Zdeněk Pešat, Aleš Haman
- Spříznění (+ zahraničí)
- Generace po 1989

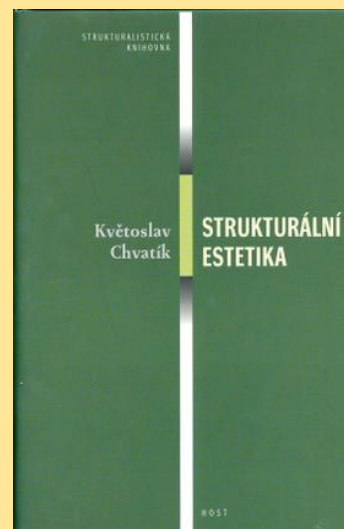
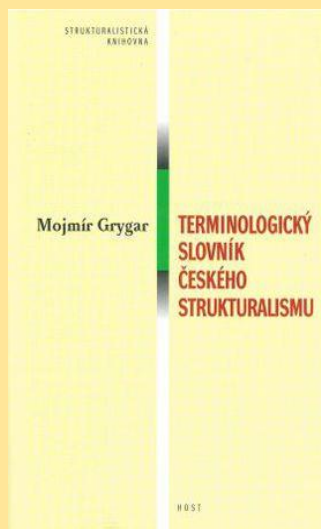
Možnost globální syntézy?

- Strukturální poetika
- Strukturální estetika
- Absence monografií
- Analýza převažuje nad syntézou

Slovníky a monografie

- Strukturální poetika a estetika (Pražská škola).

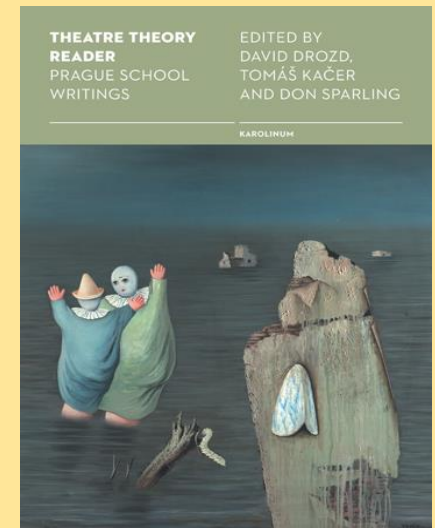
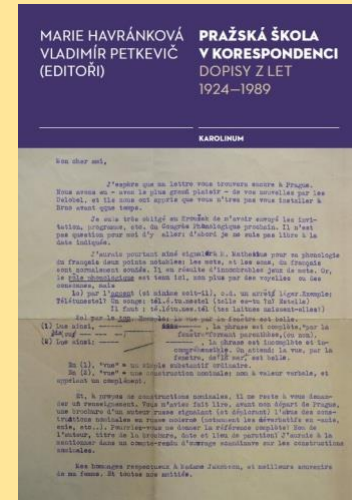
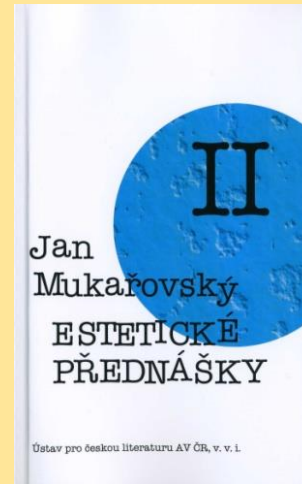

Aktuální situace

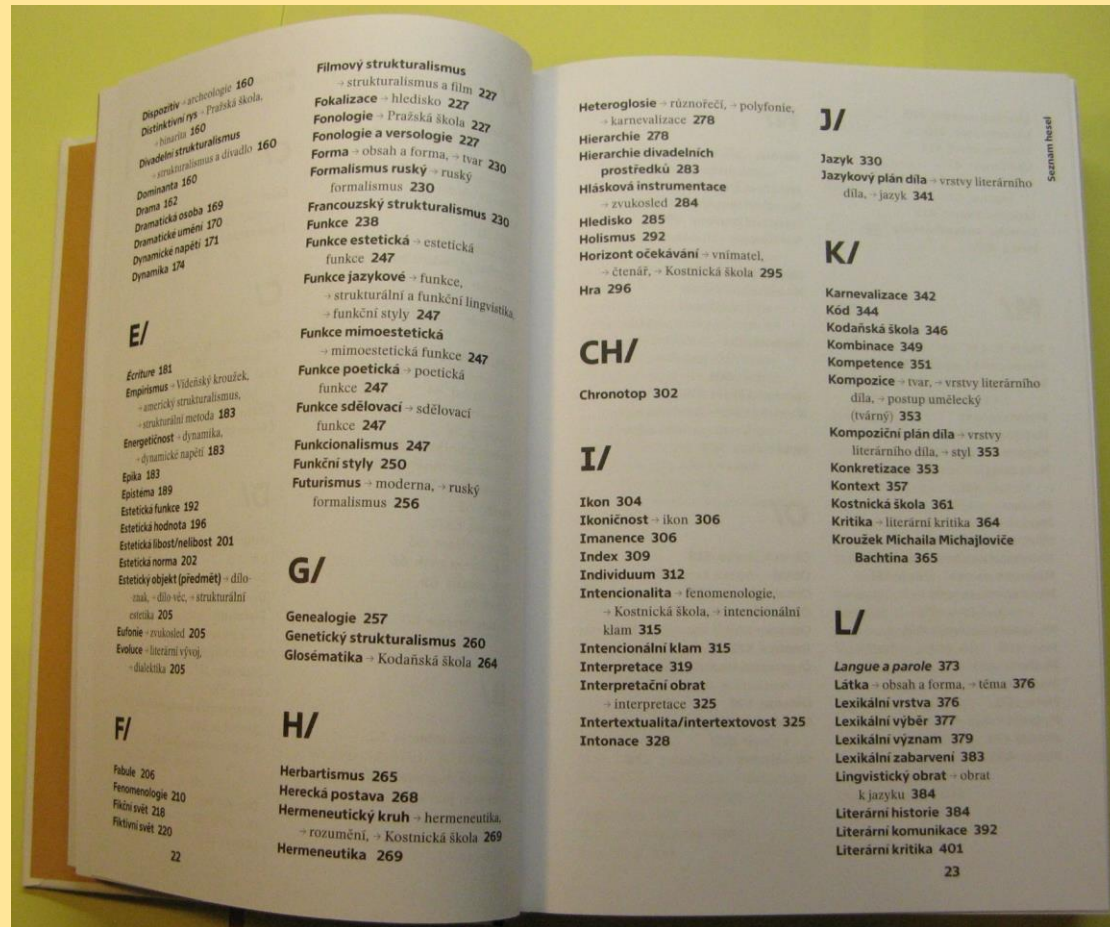
Strukturalismus = některé principy jsou nyní součástí běžné badatelské praxe.

Vývojová situace: snaha o historický výzkum a kritickou analýzu českého strukturalismu.
Strukturalistická knihovna (Host)

Historický výzkum: archívy, korespondence, edice nevydaných děl, monografie
Revize: použitelné, nerozpracované

Slovník literárněvědného strukturalismu

Další směry a přístupy

Literární věda má hlavní výzkumu: **literární teorii, literární historii, literární kritiku**

Cultural Studies

Feministická kritika

Atd.

Historiografie: Jan Jakubec, J. Vlček, A. Novák

Kritici: F. X. Šalda, V. Černý; L. Štoll, V. Dostál; J. Trávníček, P. A. Bílek, J. Peňás aj.

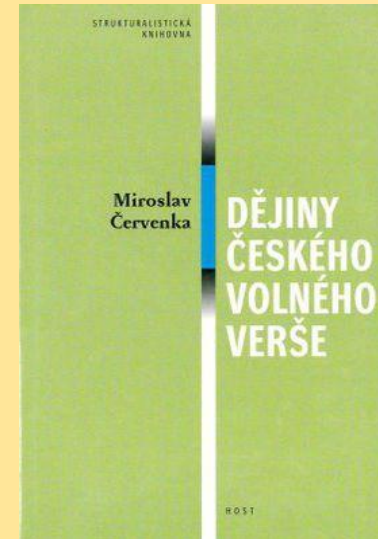
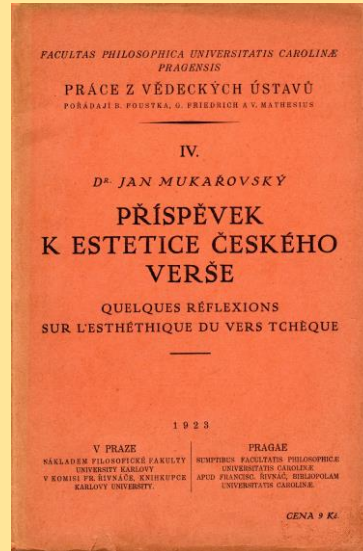
Časopisy: *Lidové noviny, Literární noviny, Světová literatura, Orientace, Host*

Editoři a nakladatelé: Odeon, Vyšehrad, Svoboda, Družstevní práce; Host, Torst, Argo, Karolinum, Atlantis atd.

Překladaelé: Jiří Našinec, Anna Kareninová, Jiří Pechar, Jindřich Vacek aj.

Versologie

- Mukařovský (1923, 1928, 1941, 1948)
- Jakobson (1926)
- Bakoš (1939)
- Josef Hrabák (1956)
- Červenka – Sgallová (1978, 1984)
- Červenka (1963, 2001, 2006)

STAVITELÉ CHRÁMU

Viděli jsme zástupy neščislné. Ponouřou majestátnosti věci
kráčeli smutni. Cizí byly si duše, jak by každá z jiného světa
po tajemném ztroskotání zachránila se na zem.
I snily o svých ztrátách.

O samotách uprostřed magických lešů, nad nimiž slunce
podobno ptáku zlatými křídly nekonečnými bráznilo ether;
celým vesmírem letěla jeho píseň o slávě života harmonického,
o zákracích tvůrčího jitra v zahradách země a podmořských nížin,
v modrých preriích vzduchu a vody:
v oceány se sklánělo v žizni a pijic rozvlnilo je bouří,
v jeskyně ametystově pod ledovci západů do hnízda horských růží slo spáti
a jeho sen viditelný, hra tisíců bratrských sluncí,
tanečnic v rytmech hudby melancholické, vznášel se nekonečnými
zářící láskou. Noc dávala hovořit květům o jejich léčivé síle
a opojení, jež dřímá v hroznech a máku. Znali jemná slova,
jež jako rozhozené zrní lákají ptáky. A zvířata lesní,
která neokusila krve, je přítulně navštěvovala.

Snili o městech, jež vládnou nad zeměmi. O rozkoši práce,
slavnostním zvonění kladiv, zkracení ohně, závratích boje,
signálech jízdy, sladkosti nebezpečnosti, hrdošti dávajících,
smelosti ruky, jež hází tajemné sítě nad národy,
a o slovech, jež jako smolné věnce padají na města nepřátelská.

O pýše orlů na horách osamělých, jejichž vířící křídla
rychlostí letu zdají se nehybně ztluhá jak z kovu
a stačí zrakům protínajícím soumravný vesmír jak hvězdy.

O rozkoši zničení, triumfální jízdy cykloňů nad rovinami,
požářech lešů, ledových vichřicích pólů, o démonickém výsměchu žvlů,
které v řinčení přetřaných řetězůblesky vybíjejí se v chaos.

O tragické žizni hledajících, honbě, která tajemství stihá
cestami pascetných světů, ústicích v jediném světě,
zmateně probíhá tisíciletími, číhá na předvěkých pohřebištech

Centrum mail - 3 nepřečtené | Centrum.cz | Nová karta | Vasiliy Nikitin - Chill | Kapitoly z korpusové vě | jr2017.pdf | Gunstick: VersoTým

versologie.cz/v2/tool_gunstick/result.php?q=láska&unit=word&y1=&y2=&endm=on&endz=on&enda=on&endn=on&aut=&lang=cz

Úvod | Členové týmu | Výzkum | Nástroje | Ke stažení | Kontakt

LÁSKA

R.TOKEN: 322 | # R.TYPE: 36 [word = 1700-1920 : mzan : aut-off]

láska :: zastoupení rýmů

Rým	Verš 1	Verš 2	Autor	Báseň	Sbírka	Rok	Klauzule
praská	Těm divkám zpijevte, jež otrávilá láska	jež s vlasem spuštěným a v hedbávu, jenž praská,	Borecký, Jaromír	Slavikům hřbitova.	Rosa mystica	[text sbírky] 1892	z
praská	hurť ulehlena vášně Roha l láska	narbř svět se při země hune, praská	Rouška, Sigmund	Ů knihň Boham oceaná	Dietac	[text sbírky] 1897	z

láska :: zastoupení rýmů (časová osa)

Rok	praská	Σ
1750	0	0
1775	0	0
1800	0	0
1825	0	0
1850	1	1
1875	2	2
1890	18	18
1900	10	10

Pokrytí [+]

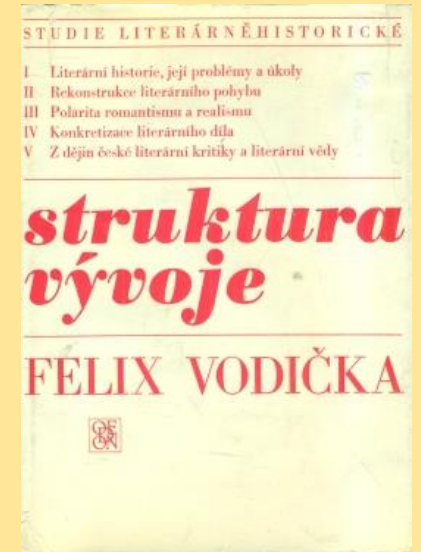
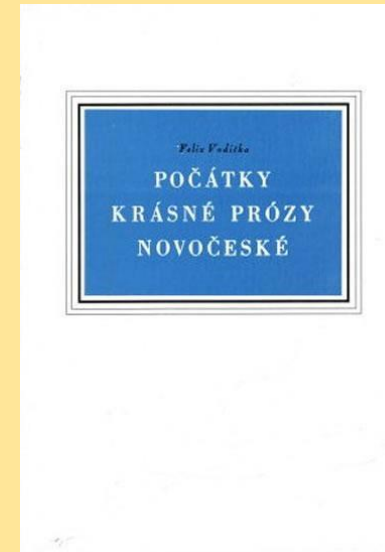
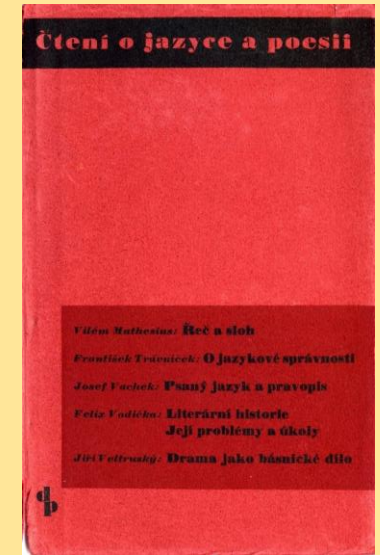
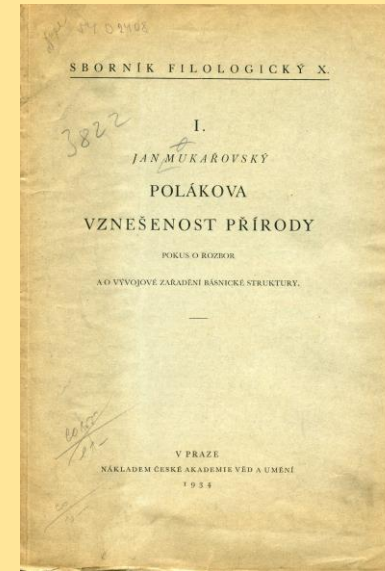
106504026.jpg | Výbor z prózy Kar...html

Zobrazit vše X

1224 25.10.2017

Literární historie

- Ruští formalisté
- Jakobson (-Tyňanov, 1928)
- Mukařovský (1934); diskuse
- Spory s Literárněhistorickou společností (Mácha)
- Vodička (Literární historie, její problémy a úkoly 1942; 1948, 1969)

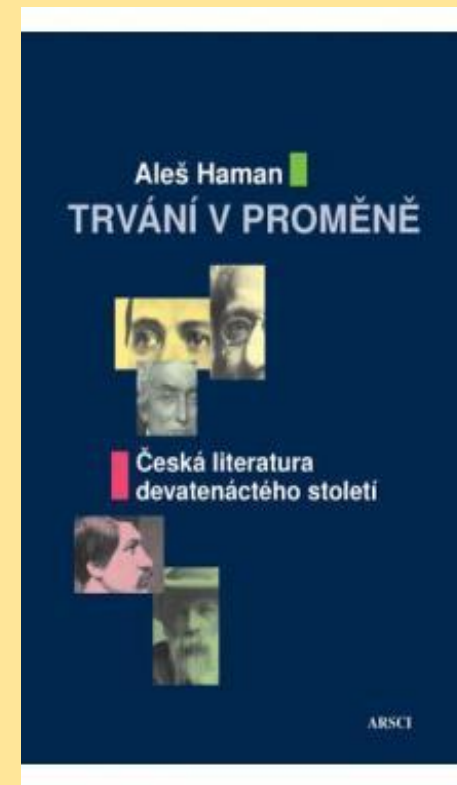
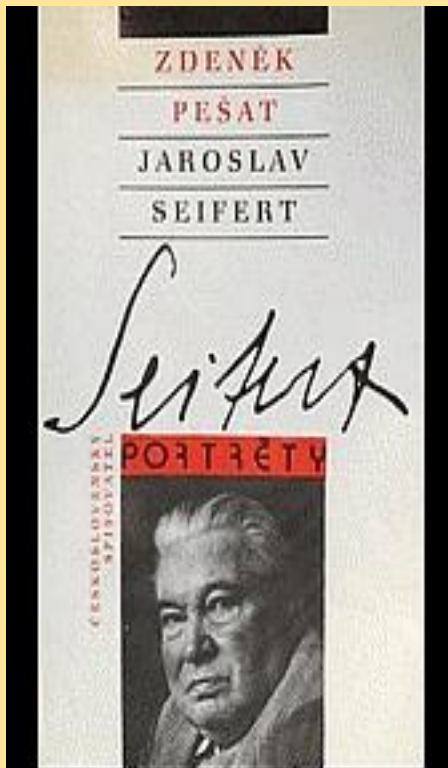
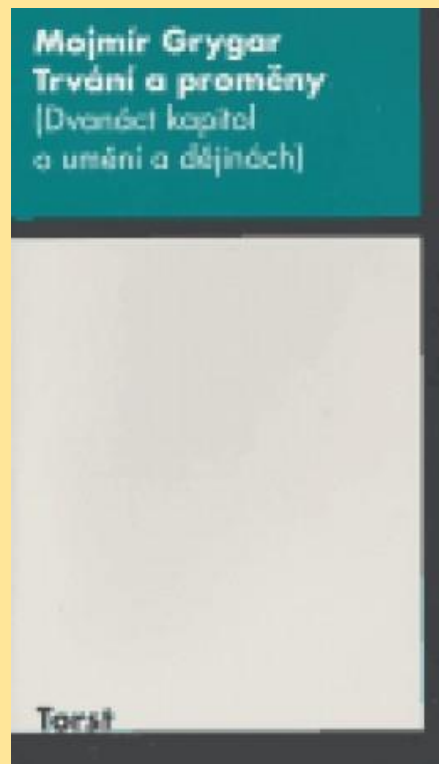

M. Kačer, M.
Otruba: Tvůrčí
cesta J. K. Tyla
(1959)

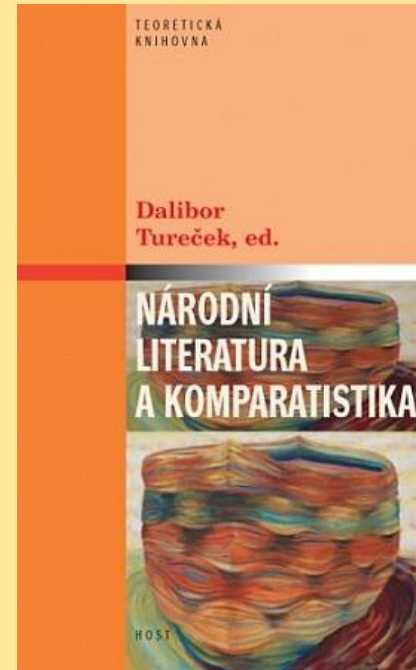
M. Grygar (1968,
2006)

Z. Pešat (1991,
1998)

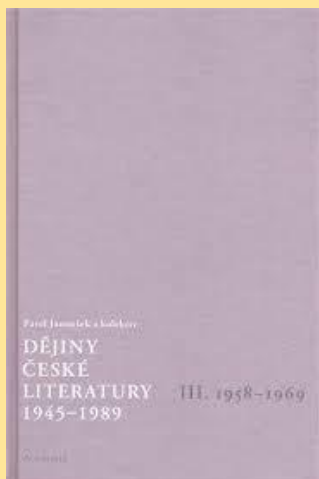
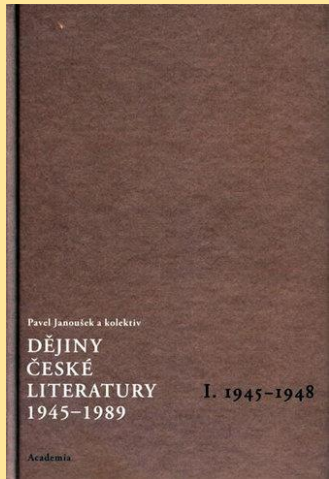
A. Haman (2007)

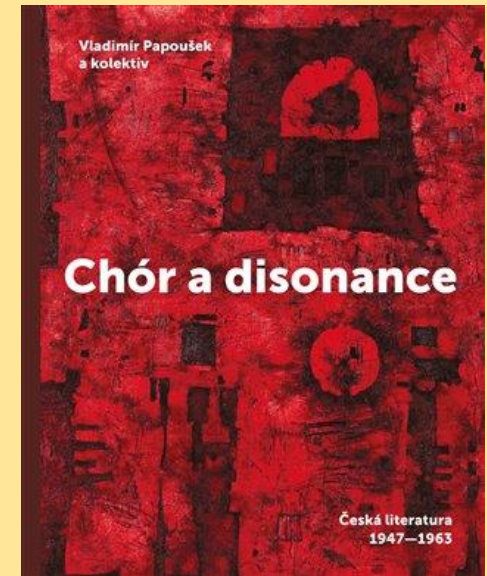
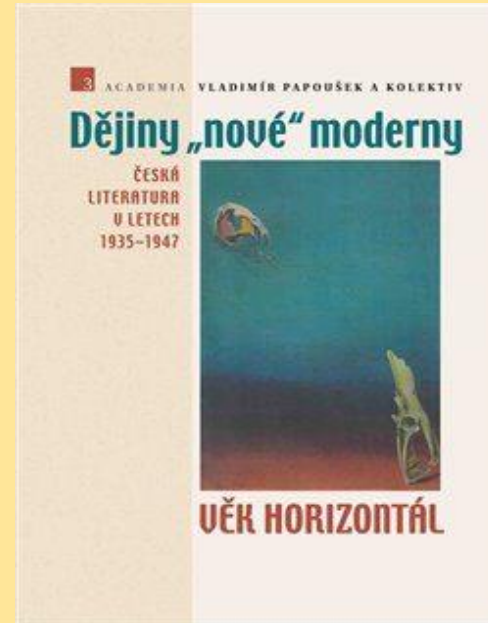
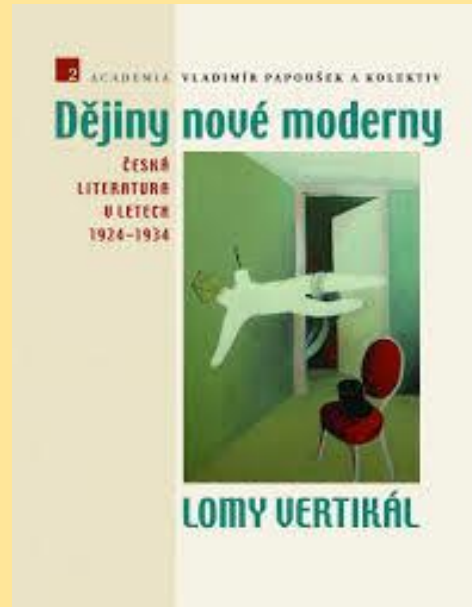
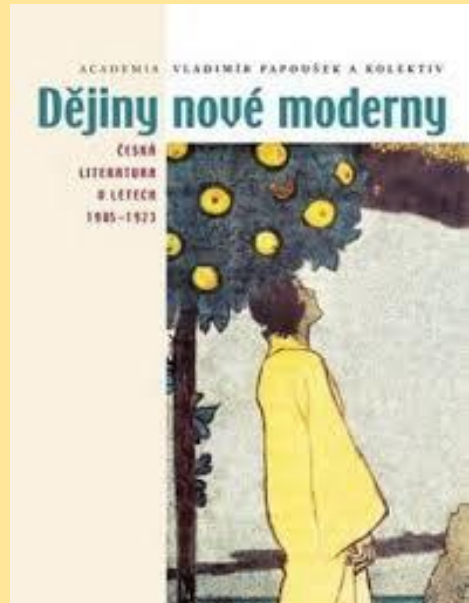
O koncepci dějin

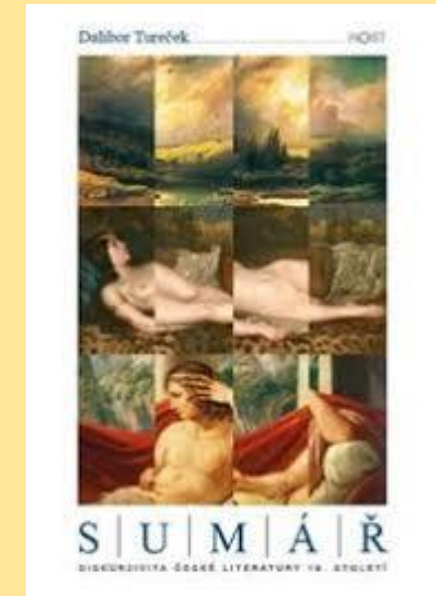
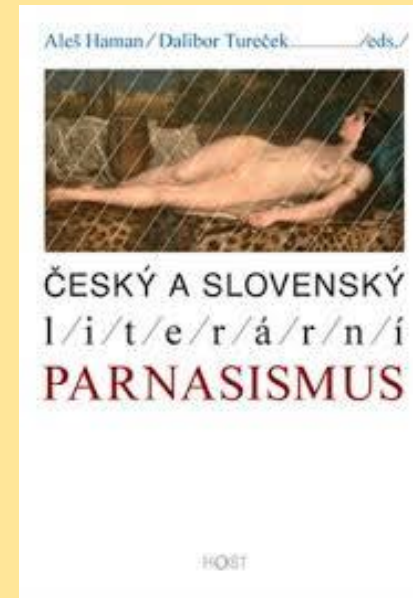
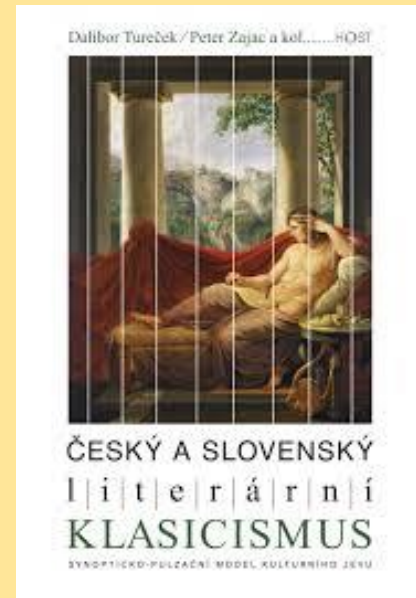
Pavel Janoušek a kol. („Akademické dějiny“, ÚČL AV ČR)

Historické řezy a průhledy, (Vladimír Papoušek a kol.)

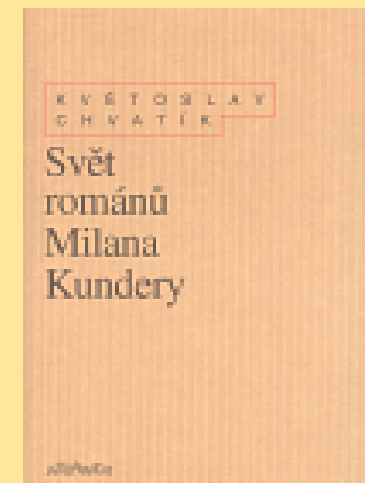
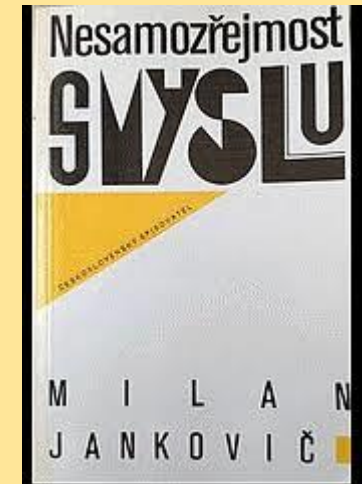
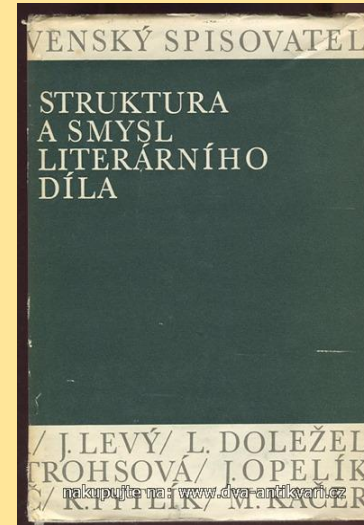
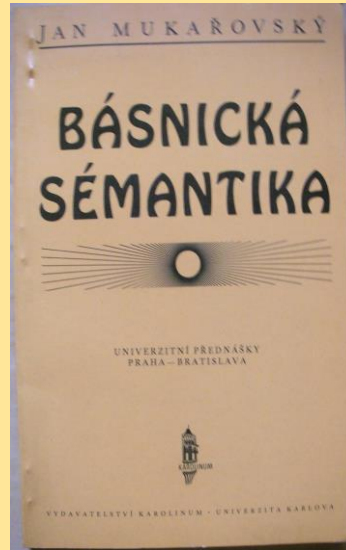

Pulzační a synoptický model dějin (Dalibor Tureček a kol.)

Sémantika (básnická, narativní)

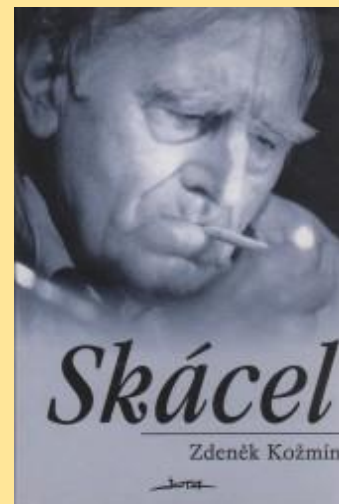
- J. Mukařovský (přednášky, studie)
- R. Jakobson (Poetická funkce, 1995)
- Červenka (Významová výstavba literárního díla, 1978; 1992)
- Jankovič (1991, 1992)
- Chvatík (1994, 2008)

Kožmín (1997, 1994)

Sus (1965)

Doležel (1971/1991,
2003, 2014)

Lubomír Doležel (1922-2017)

• autor ↔ text / literární dílo ↔ čtenář / vnímatel
narativ

fikční svět

(obsahuje: postavy, čas a prostor, ideje, myšlenky, prostředí atd.)

Teorie fikčních světů

- 70. léta 20. století
- Thomas Pavel
- Lubomír Doležel
- Umberto Eco
- Marie-Laure Ryanová
- Ruth Ronenová

Fikční text – fikční svět

- Fikční světy literatury jsou zvláštním druhem možných světů, které „jsou [...] estetické artefakty, vytvořené, uchované a kolující v médiu fikčních textů. [...]“ (Doležel 1998/2003)
- Fikční svět je makrostrukturou.
- Fikční svět je svět, který existuje jen díky sémantické energii textu.
- Fikční svět a jeho jednotlivé složky mají status neaktualizovaných možností.
- Fikční svět je „malým světem“.
- Fikční svět je nevyhnutelně neúplný, jelikož je konstruován konečným textem (a ten sám obsahuje mnohé mezery). - Tyto mezery vznikají při tvorbě fikčního světa, mají proto především ontologickou povahu.

Aktuální podoba (teorie fikční světů, narativní sémantika)

Sémiotika

Veltruský (1942/1999, 1994)

Osolsobě (2002)

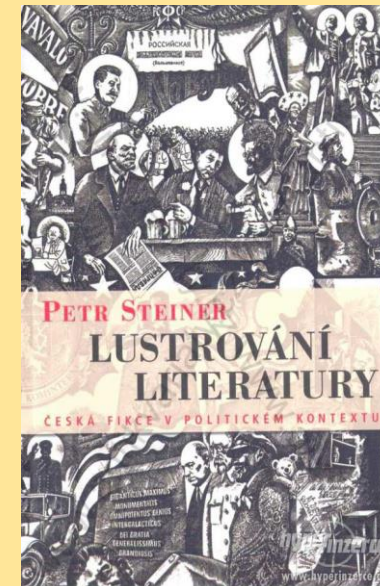
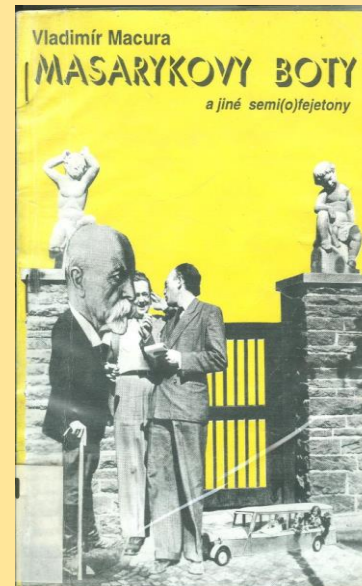
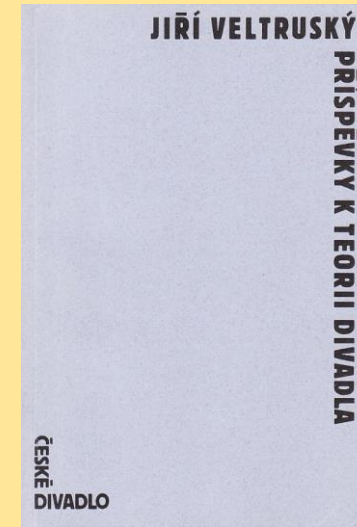
Macura (1993)

Steiner (2000/2002)

Volek (2004)

Otruba (1994)

Procházka, Kačer, Červenka,
Jankovič, Kubínová atd.

Hermeneutika (nauka o interpretaci)

- Starověk a středověk: nauka o 4 smyslech textů (doslovný, alegorický, mravní, anagogický)
- Smysl (implicitní, explicitní)
- Hermeneutika náboženských textů
- Hermeneutika sekulárních (zvl. právních a literárních) textů
- Novověk: F. D. E. Schleiermacher (hermeneutický kruh; předporozumění)
- Filosofická východiska: W. Dilthey, H.-G. Gadamer (*Pravda a metoda*, 1960), P. Ricoeur
- V lit. vědě: Hans Robert Jauss, Wolfgang Iser = Recepční estetika (Kostnická škola recepční estetiky)
- **U nás:** F. Vodička, J. Pechar, A. Haman

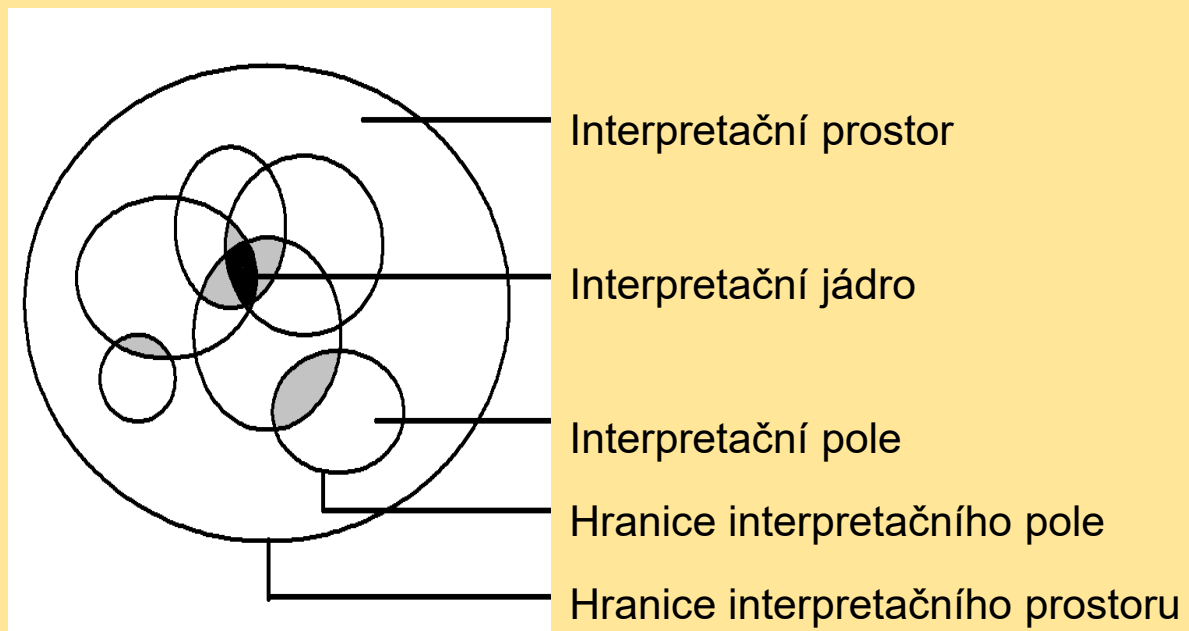
Interpretace

Schéma literární komunikace:

- autor ↔ text/dílo ↔ čtenář ↔ interpretace
- Interpretace; pluralita přístupů
- Úskalí: podinterpretace, nadinterpretace, dezinterpretace
- Význam (slov, vět, odstavců)
- Smysl (kontext celku, významová jednotka)
- Sémantické gesto (významová jednotka)
- Dění smyslu (M. Jankovič)

Interpretace

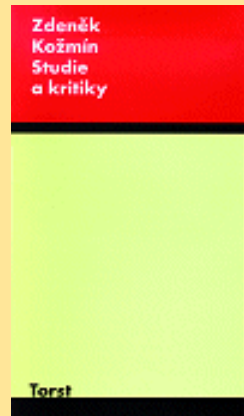
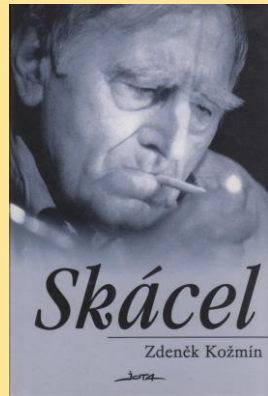

Tab.: Schematické znázornění teorie interpretačního prostoru, pole a jádra (srov. Petrů 1996: 16; 2000: 41).

Zdeněk Kožmín (1925-2007)

- Umění stylu (1967)
- Zvětšeniny ze stylu bratří Čapků (1989)
- Skácel (1994)
- Tvořivý sloh (1995)
- Studie a kritiky (1995)
- Interpretace básní (1986, 1997)

- Struktury (1995), Obtisky (1998), Bubáčci (2020)

Interpretace

1. Interpretace není šablona
2. Hra jako přístup k sémantice
3. Projekt celistvosti básně (strukturální analýza a syntéza)

Dekonstrukce struktury

1. Analýza detailů (významových celků)
2. Hledání spojitosti mezi detaily =
3. Sémantická modelace textu (viz detaily, protiklady)

Rekonstruktivní fáze

1. Konfrontace textů téhož autora
2. Sepětí básně s celkem autorova díla ==
Synekdocha básně na celek díla

Konfrontace textů různých autorů

Zdroje a literatura

- Eco, Umberto: *Šest procházek literárními lesy*, Olomouc: Votobia 1997.
- Culler, Jonathan: *Krátký úvod do literární teorie*, Brno: Host 2015.
- Compagnon, Antoine: *Démon teorie. Literatura a běžné myšlení*, Brno: Host 2009.
- Iser, Wolfgang: *Jak se dělá teorie*, Praha: Karolinum 2009.
- Bílek, Petr A.: *Hledání jazyka interpretace. K modernímu prozaickému textu*, Brno: Host 2003.
- Mitoseková, Zofia: *Teorie literatury. Historický přehled*, Brno: Host 2010.
- Viz také studijní materiály a texty v interaktivních osnovách kurzu.